

QUAN NIỆM SỨC KHỎE THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VÀ MỐI QUAN HỆ GIỮA SỨC KHỎE NHÂN DÂN, SỨC MẠNH DÂN TỘC

Lê Việt Hùng*; Nguyễn Văn Minh**

Trịnh Thị Hiếu***

Chủ tịch Hồ Chí Minh, Anh hùng giải phóng dân tộc, Danh nhân văn hóa thế giới, nhà văn hóa kiệt xuất của dân tộc Việt Nam. Sự nghiệp, tư tưởng, đạo đức của Chủ tịch Hồ Chí Minh vĩ đại là tài sản tinh thần vô giá của các thế hệ người Việt Nam, luôn tỏa sáng soi đường cho cách mạng Việt Nam tiến lên giành những thắng lợi vẻ vang và vững bước trên con đường đổi mới vì mục tiêu dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh.

Bằng thiên tài trí tuệ và bản lĩnh cách mạng của mình, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã xây dựng thành công hệ quan điểm cách mạng toàn diện, hệ thống và sáng tạo để truyền bá vào Việt Nam, sáng lập Đảng Cộng sản Việt Nam, đưa dân tộc Việt Nam bước vào kỷ nguyên độc lập, tự do.

Trong sự nghiệp cách mạng của mình Chủ tịch Hồ Chí Minh rất coi trọng công tác chăm sóc sức khỏe nhân dân, năm 1941 dưới sự lãnh đạo của Người, trong chương trình hành động Việt Minh ghi: “Cần khuyến khích nền thể dục quốc dân, làm cho giống nòi ngày càng thêm mạnh”. Chương trình hành động này còn chỉ rõ: “Lập thêm nhà thương, nhà đỡ đẻ, nhà dưỡng lão” (HCM tập 4). Ngay sau Cách mạng Tháng tám thành công, ngày 27/3/1946, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã ký Sắc lệnh số 38/SL thiết lập Nha Thanh niên và Thể dục Trung ương, đồng thời trong ngày đó Người đã viết bài báo *Sức khỏe và thể dục*, đăng trên Báo Cứu Quốc để khuyến khích nhân dân tập thể dục rèn luyện sức khỏe. Từ năm 1947 đến 1967, Người có 25 bài báo và thư gửi ngành Y tế và Thương binh - xã hội, chỉ ra những quan điểm cơ bản về điều trị thương, bệnh binh, kết hợp quân dân y, kết hợp đông y và tây y và công tác khác của ngành Y tế.

Hồ Chí Minh quan tâm đến sức khỏe và công tác chăm sóc sức khỏe của nhân dân

Sức khỏe, trong quan niệm của Chủ tịch Hồ

Chí Minh bao gồm sự lành mạnh cả về thể chất lẫn tinh thần. Khi khuyên mọi người tập thể dục, Người đã quan niệm về "sức khỏe": "Ngày nào cũng tập thì khí huyết lưu thông, tinh thần đầy đủ, như vậy là sức khỏe" (HCM tập 4).

Khi sức khỏe bao gồm cả về thân thể lẫn tinh thần, thì sự chăm lo đến con người nói chung và sức khỏe nói riêng phải bằng cả những biện pháp vật chất cũng như tinh thần. Do đó, Bác Hồ căn dặn: Người thầy thuốc chẳng những có nhiệm vụ cứu chữa bệnh tật mà còn phải nâng đỡ tinh thần những người ốm yếu. Và sau nữa, với nội hàm ấy của khái niệm sức khỏe thì việc nhận định: Con người là nguồn lực phát triển, có thể thay thế bằng: Sức khỏe là nguồn lực phát triển, hơn nữa, với con người - sức khỏe lại là nguồn lực phát triển quan trọng nhất.

Mỗi hoạt động lớn hay nhỏ, ở từng con người, từng tập thể hay đơn vị, địa phương nếu có lợi cho sức khỏe, Bác Hồ đều cho đó là thể hiện của tinh thần yêu nước. Phong trào diệt ruồi muỗi của nhân dân Người gọi là phong trào vệ sinh yêu nước, Người lưu ý: Không nên chủ quan, cho việc diệt ruồi muỗi là một việc nhỏ, dễ làm chỉ quan hệ đến vệ sinh mà thôi. Nó có ý nghĩa chính trị nữa, có quan hệ đến kinh tế và văn hóa.

Hiện nay có nhiều quan niệm mới về sức khỏe, đặc biệt là các chuyên gia trong lĩnh vực TDTT, nhưng quan niệm của Hồ Chí Minh vẫn là quan niệm toàn diện nhất. Người quan niệm sức khỏe là gồm có sự thoải mái cả về thể xác lẫn tâm hồn, Người định nghĩa: “Khí huyết lưu thông, tinh thần thoải mái, thế là sức khỏe”.

Như vậy, chúng ta hiểu quan niệm về sức khỏe của Chủ tịch Hồ Chí Minh dựa trên y lý của y học phương Đông. Ngày nay y học hiện đại định nghĩa: Sức khỏe là một trạng thái thoải mái hoàn toàn về thể chất, tinh thần và xã hội,

*ThS, Phó Bộ môn Lý luận đại cương, Trường Đại học Thể dục thể thao Bắc Ninh

**, ***ThS, Bộ môn Lý luận đại cương, Trường Đại học Thể dục thể thao Bắc Ninh

Bức ảnh “Bác Hồ tập tạ” đã gắn liền với tấm gương rèn luyện thân thể Hồ Chí Minh:

“Dân cường thì quốc thịnh. Tôi mong đồng bào ai cũng gắng tập thể dục.

Tự tôi ngày nào tôi cũng tập”

(Hồ Chí Minh - tháng 3/1946)

chứ không phải chỉ là một tình trạng không có bệnh tật. Khởi đầu là sự tiếp thu y lý của y học phương Đông, nhưng khi đã tiếp cận với lý luận của triết học Mác về con người, con người vừa là thực thể tự nhiên vừa là thực thể xã hội, thì trong tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh, mặt thể chất và mặt tinh thần lại càng được hòa quyện với nhau trong khái niệm sức khỏe và công tác chăm sóc sức khỏe. Một điều quan trọng khi phân tích và học tập tư tưởng Hồ Chí Minh về sức khỏe và công tác chăm sóc sức khỏe mà chúng ta cần lĩnh hội, đó là tính khoa học và tính thống nhất giữa y lý, y thuật và y đạo trong tư tưởng của Người. Chính dựa trên khái niệm đúng đắn về sức khỏe, Chủ tịch Hồ Chí Minh dạy chúng ta về y thuật và đặc biệt Người dạy nhiều về y đạo. Những lời dạy về y thuật và y đạo không phải là những ý ngẫu nhiên hoặc lặp lại một cách đơn thuần những ý hoặc lời của các bậc danh nhân hoặc danh y tiền bối. Chính sự hiểu đúng đắn về sức khỏe, hay nói cách khác, xuất phát từ cơ sở y lý đúng đắn mà Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ cho chúng ta những vấn đề y thuật và y đạo. Đó là tính khoa học và tính thống nhất sâu sắc trong tư tưởng của Người về sức khỏe. Cũng chính từ cơ sở nhận thức đúng đắn về sức khỏe mà Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn nhấn mạnh đến y đạo, tức tính cao cả của nghề thầy thuốc và trọng trách của người thầy thuốc.

Trên cơ sở hiểu một cách đúng đắn về sức khỏe, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định vai trò của sức khỏe và vị trí của công tác chăm sóc sức khỏe trong kháng chiến và kiến quốc: Mỗi một

người dân yếu ớt, tức là cả nước yếu ớt, mỗi một người dân mạnh khỏe tức là cả nước mạnh khỏe”. “Dân cường thì quốc thịnh”. “Sức khỏe của cán bộ và nhân dân được đảm bảo thì tinh thần càng hăng hái. Tinh thần và sức khỏe đầy đủ thì kháng chiến càng nhiều thắng lợi, kiến quốc càng mau thành công” (HCM tập 4). Với Chủ tịch Hồ Chí Minh, con người là vị trí trung tâm của mọi hoạt động và quyền được sống là quyền cao nhất của con người. Khi được sống thì sức khỏe là yếu tố quan trọng nhất, nếu không có sức khỏe thì chẳng làm được gì. Chính vì vậy mà Người dạy chúng ta: “Giữ gìn dân chủ, xây dựng nước nhà, gây đời sống mới, việc gì cũng cần có sức khỏe mới làm thành công” (HCM tập 4). Đó chính là tư tưởng nhân văn của Chủ tịch Hồ Chí Minh về vai trò của sức khỏe và vị trí của công tác chăm sóc sức khỏe. Có một điều mà chúng ta cần nhận thức sâu sắc, đó là ngay khi cách mạng còn nhiều khó khăn, gian khổ, đời sống của nhân dân còn gian nan, nhưng Chủ tịch Hồ Chí Minh đã rất coi trọng vị trí của công tác chăm sóc và bảo vệ sức khỏe. Người cho rằng: Sạch sẽ thì ít ốm đau. Sức khỏe thì làm được việc, làm được việc thì có ăn. Như vậy, không phải chỉ khi nào có ăn mới lo giữ sức khỏe. Người còn dạy: Mình dù nghèo, ai cấm mình ăn ở sạch sẽ. Ngày nay, khi liên hệ với nhận thức của một số cán bộ lãnh đạo các cấp, đặc biệt ở địa phương, chúng ta có thể thấy tình trạng coi nhẹ công tác chăm sóc sức khỏe của nhân dân trong địa bàn mình quản lý. Họ thường viện lý cần phải phát triển kinh tế trước, lo cái ăn trước và chăm lo văn hóa xã hội sau. Tất

nhiên là kinh tế có phát triển thì mới có tiền để mua trang thiết bị dùng để nâng cao chất lượng phòng bệnh và chữa bệnh. Nhưng không vì thế mà lãng quên hoặc coi nhẹ mọi hoạt động của công việc chăm sóc sức khỏe ngay khi bắt đầu xây dựng kinh tế. Hơn thế, câu nói trên của Chủ tịch Hồ Chí Minh còn cho thấy: Chăm sóc sức khỏe cũng góp phần tạo ra của cải xã hội chứ không phải là một công việc chỉ tiêu tốn của cải xã hội.

Hồ Chí Minh quan niệm sức khỏe cá nhân và sức mạnh dân tộc có mối quan hệ mật thiết với nhau

Theo quan niệm của Chủ tịch Hồ Chí Minh thì sức khỏe của cá nhân và sức khỏe của cộng đồng, sức mạnh dân tộc có quan hệ mật thiết với nhau. Mối quan hệ giữa cá nhân và cộng đồng là một nét đặc sắc trong tư tưởng của Người về chăm sóc sức khỏe. Cơ sở sâu xa của tư tưởng này của Người cũng lại chính là sự tiếp cận của Người có tư tưởng triết học của Mác về con người. Con người có nhu cầu chăm sóc sức khỏe và biết cân bằng mối quan hệ cung cầu trong lĩnh vực này. Câu nói của Người: “Mỗi một người dân yếu ớt, tức là cả nước yếu ớt, mỗi một người dân mạnh khỏe tức là cả nước mạnh khỏe” đã thể hiện rất rõ mối quan hệ giữa cá nhân và cộng đồng, dân tộc, trong chăm sóc sức khỏe. Với Chủ tịch Hồ Chí Minh, sức khỏe không chỉ là tài sản cá nhân mà còn là tài sản chung của xã hội, tạo nguồn sức khỏe không chỉ là trách nhiệm cá nhân mà còn là trách nhiệm của cộng đồng, của dân tộc. Bằng cách gắn nhiệm vụ tự chăm sóc sức khỏe với khái niệm yêu nước, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đề cao vị trí của công tác chăm sóc sức khỏe. Theo Người, tự chăm sóc sức khỏe không chỉ vì mục đích cá nhân mà còn có mục đích vì đất nước, vì dân tộc. Cũng bằng cách đặt vấn đề như vậy, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã cụ thể hóa khái niệm yêu nước: Yêu nước không phải là một khái niệm chung chung, mà nó được thể hiện bằng các hành động cụ thể trong cuộc sống hằng ngày. Cách đặt vấn đề của Chủ tịch Hồ Chí Minh như một lời hiệu triệu đi vào lòng người, làm cho toàn dân nô nức thực hiện. Ngày nay, chúng ta không chỉ học tập tư tưởng Hồ Chí Minh mà còn phải học tập cả phương pháp Hồ Chí Minh.

Ngoài việc tự chăm sóc sức khỏe, mỗi cá nhân có nghĩa vụ tham gia các hoạt động chăm sóc sức khỏe xã hội, dân tộc. Người dạy: Sạch sẽ tức là một phần đời sống mới. Sạch sẽ thì ít đau ốm, sức khỏe thì làm được việc, làm được việc thì có ăn. Xem đó thì biết rằng ai cũng nên làm đời sống mới.

Ngoài vai trò cá nhân, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh đến vai trò của cộng đồng, dân tộc và quốc gia. Người hết sức coi trọng việc phát động phong trào quần chúng thi đua chăm sóc và bảo vệ sức khỏe. Những ngày đầu sau Cách mạng Tháng tám thành công, Người gọi đó là phong trào xây dựng Đời sống mới. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh phong trào này phải đến với mỗi người và mỗi người phải tham gia. Tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về sức khỏe, vị trí của công tác chăm sóc sức khỏe và mối quan hệ cá nhân và cộng đồng, dân tộc trong chăm sóc sức khỏe nhân dân mãi mãi là cơ sở lý luận cho mọi hành động đúng đắn của chúng ta trong sự nghiệp bảo vệ chăm sóc sức khỏe nhân dân cũng như phát triển phong trào TDTT quần chúng trong giai đoạn hiện nay, và trong tương lai.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nxb Chính trị Quốc gia (2002), *Hồ Chí Minh toàn tập, tập 2*, Hà Nội.
2. Nxb Chính trị Quốc gia (2002), *Hồ Chí Minh toàn tập, tập 4*, Hà Nội.
3. Nxb Chính trị Quốc gia (2002), *Hồ Chí Minh toàn tập, tập 7*, Hà Nội.
4. Nxb Chính trị Quốc gia (2002), *Hồ Chí Minh toàn tập, tập 8*, Hà Nội.